

“Παιδοφιλία και Διαδίκτυο: Ένας σύγχρονος κίνδυνος.

Ψυχοθεραπευτική αντιμετώπιση και η συνεισφορά της γνωσιακής – συμπεριφοριστικής Θεραπείας στις παρεμβάσεις που αφορούν παιδόφιλους χρήστες του Internet. ”

Ευθυμίου Κ.¹, Θελερίτης Χ.¹, Κακάκη Μ.²

¹ Ινστιτούτο Έρευνας Θεραπείας της Συμπεριφοράς, Αθήνα,

² Κέντρο Παιδικής Ψυχικής Υγείας-ΙΚΑ, Αθήνα

kefthim@psych.uoa.gr

Εισαγωγή στον όρο «Παιδοφιλία»

τα διαγνωστικά κριτήρια για την παιδοφιλία κατά DSM-IV (American Psychiatric Association, 1994):

- A. Επαναλαμβανόμενες και επίμονες σεξουαλικές τάσεις, φαντασιώσεις ή συμπεριφορές που περιλαμβάνουν σεξουαλική δραστηριότητα με παιδιά (μικρότερα των 13 ετών)”. Αυτές οι τάσεις, φαντασιώσεις ή συμπεριφορές υποδεικνύουν παιδοφιλία μόνο εάν
- B. “Προκαλούν κλινικά σημαντική δυσφορία ή διαταραχή στην κοινωνική, εργασιακή ή άλλη σημαντική περιοχή της λειτουργικότητας”. Ο παιδόφιλος επίσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 16 ετών και τουλάχιστον 5 έτη μεγαλύτερος από το παιδί. Στην περίπτωση όμως των εφήβων δραστών αυτός ο περιορισμός ενδέχεται να μην ισχύει και η απόφαση για την διάγνωση έγκειται στην κρίση του κλινικού.

προβληματισμός σχετικά με τα διαγνωστικά κριτηρία I

Το γεγονός ότι για να διαγνωστεί παιδοφιλία απαιτείται η ύπαρξη σημαντικής δυσφορίας ή διαταραχής στη λειτουργικότητα μπορεί να δυσχεράνει τη διάγνωση κάποιων περιστατικών. (Marshall, 1997). Για παράδειγμα, ένα άτομο που κακοποιεί σεξουαλικά τα παιδιά και οδηγείται σε αυτό από συνεχείς φαντασιώσεις και επιθυμίες αλλά δεν παρουσιάζει δυσφορία ή ενοχλήσεις από τη συμπεριφορά αυτή, μπορεί να μην χαρακτηριστεί παιδόφιλος (Γιωτάκος, 2003);

προβληματισμός σχετικά με τα διαγνωστικά κριτηρία II

Η ηλικία του παιδιού επίσης φαίνεται να δημιουργεί προβλήματα. Αν και η ύπαρξη ορίου ηλικίας είναι απαραίτητη, ο καθορισμός της έναρξης της εφηβείας στα 13 δείχνει λίγο αυθαίρετος. Είναι ο κλινικός σε θέση να καθορίσει την ηλικία του θύματος σύμφωνα με τις δηλώσεις του δράστη; Πολλοί από τους δράστες δηλώνουν ότι το θύμα είχε πρόιμη ανάπτυξη και εφηβεία ή ότι έδρασαν πριν το θύμα κλείσει τα 13. Πολλοί κακοποιούν σεξουαλικά εφήβους οι οποίες/οι δείχνουν πολύ νεώτερες/οι. Δεν θα μπορούσαν αυτοί να διαγνωστούν σαν παιδόφιλοι;

προβληματισμός σχετικά με τα διαγνωστικά κριτηρία III

Το θέμα επίσης της ηλικίας του δράστη δημιουργεί διαγνωστικά προβλήματα. Σύμφωνα με τις οδηγίες του DSM, σχετικά με τη διαφορά ηλικίας δράστη και θύματος, δεν θα πρέπει να θεωρείται παιδόφιλος ο δράστης που βρίσκεται στην εφηβική ηλικία. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού εφήβων σεξουαλικών παραπτώματιών η διαγνωστική προσπέλαση στην ομάδα των ατόμων αυτών είναι δυσχερέστατη.

Internet

Παρόλο που το Διαδίκτυο μπορεί να είναι ένα καταπληκτικό μέσο για την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία των νέων ανθρώπων/ παιδιών, μπορεί να αποβεί επικίνδυνο για την σωματική και ψυχική τους υγεία/ισορροπία αφού μπορεί να γίνουν στόχοι σεξουαλικής παρενόχλησης. Οι παιδόφιλοι χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο

- για την διακίνηση παιδικής πορνογραφίας, και προκειμένου
- να εντοπίσουν παιδιά προκειμένου
- να τα παρενοχλήσουν σεξουαλικά και
- να επικοινωνήσουν με άλλους παιδόφιλους.

Τα τελευταία χρόνια έκανε την εμφάνισή του ένα νέο είδος παραβάτη σεξουαλικών αδικημάτων, ο οποίος δεν έρχεται σε άμεση επαφή με το θύμα, και μοιάζει κατά κάποιον τρόπο με έναν ηδονοβλεψία (Quayle et al., 2000). Το σχετικό αδίκημα έχει να κάνει με την εύρεση πορνογραφικών φωτογραφιών παιδιών μέσω του διαδικτύου.

Επιδημιολογία I

- ➤ 19% παιδιών και εφήβων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο τακτικά ήταν στόχοι ανεπιθύμητης σεξουαλικής παρενόχλησης τον τελευταίο χρόνο,
- ➤ 3% των οποίων ήταν ιδιαίτερα «επιθετικές» (οι παρενοχλούντες προσπάθησαν να έρθουν σε επαφή με τους νέους εκτός δικτύου).
- ➤ Μόνο 10% αυτών των περιπτώσεων αναφέρθηκαν στην Αστυνομία, ή σε κάποια άλλη αρχή υπεύθυνη για την ομαλή λειτουργία διαδικτύου.
- ➤ Οι περισσότεροι γονείς (69%) και νέοι (76%) δεν γνώριζαν που θα μπορούσαν να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά.
- Mitchell KJ, Finkelhor D, Wolak J (2001). Risk factors and Impact of online sexual solicitation of youth. JAMA 285: 3011-3014.

Επιδημιολογία II

Ποιοι όμως από τα παιδιά και τους εφήβους κινδύνευαν περισσότερο:

- α) Κορίτσια,
 - β) μεγαλύτεροι σε ηλικία έφηβοι (14-17 ετών),
 - γ) νέοι με ψυχολογικά προβλήματα (νέοι που είναι απομονωμένοι ή καταθλιπτικοί φαίνεται να είναι πιο ευάλωτοι στην διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση από αγνώστους),
 - δ) τακτικοί χρήστες του διαδικτύου καθώς και
 - ε) συμμετέχοντες σε ομάδες συζητήσεων στο διαδίκτυο (chat rooms)
- Mitchell KJ, Finkelhor D, Wolak J (2001). Risk factors and Impact of online sexual solicitation of youth. JAMA 285: 3011-3014.

Επιδημιολογία ΙΙΙ

- 1. Οι διωκτικές αρχές στις ΗΠΑ εκτιμάται πως έκαναν το 2000 συνολικά 65000 συλλήψεις στις ΗΠΑ που αφορούσαν κάθε είδους σεξουαλικά αδικήματα σε βάρος ανηλίκων.
- Οι 1713 από αυτές τις συλλήψεις ήταν για αδικήματα που αφορούσαν παιδική πορνογραφία στην διάρκεια ενός χρόνου (Ιούλιος 2000- Ιούνιος 2001).
- 2. Σχεδόν το σύνολο των θυτών ήταν άντρες, το 91% ήταν λευκοί, 86% ήταν μεγαλύτεροι των 25 ετών. Μόνο 3% των θυτών ήταν νεώτεροι των 18 ετών.
- 3. Οι περισσότεροι κατείχαν εικόνες/ απεικόνιζαν από παιδιά σε προεφηβική ηλικία (83%) και που απεικόνιζαν συνουσία σε ποσοστό (80%).
- 4. Περίπου 1 στους 5 διωχθέντες για σεξουαλική πορνογραφία (21%) είχαν εικόνες/ φωτογραφίες που απεικόνιζαν σεξουαλική βία: δεσμά, βιασμό και βασανιστήρια.

Επιδημιολογία IV

- 5. 39% των θυτών είχαν τουλάχιστον ένα βιντεοκλίπ με παιδική πορνογραφία.
- 6. Στο 53% αυτών των υποθέσεων που αναδείχτηκαν στο δικαστικό σύστημα αφορούσαν απλώς κατοχή παιδικής πορνογραφίας, 31% αναδείχτηκαν ως υποθέσεις σεξουαλικής κακοποίησης και 16% ως περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω του διαδικτύου σε μυστικούς αστυνομικούς.
- 7. Οι περισσότεροι (57%) συλληφθέντες για παιδική πορνογραφία βρέθηκαν στο στόχαστρο των διωκτικών αρχών μετά από καταγγελίες πολιτών.

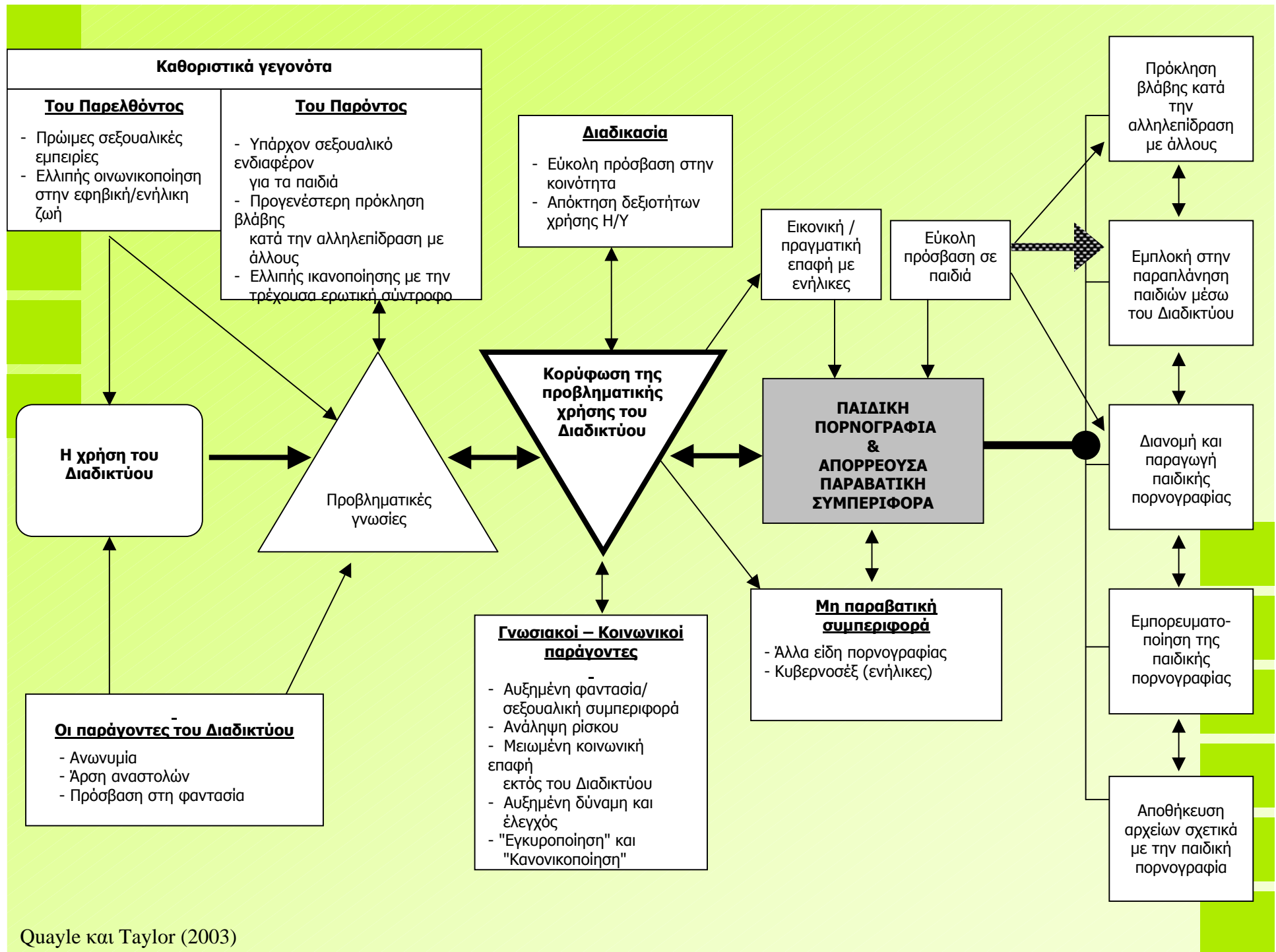
Επιδημιολογία V

- 8. 40% των συλληφθέντων είχαν υποπέσει σε διπλό αδίκημα πέρα από την κατοχή παιδικής πορνογραφίας και σε σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων και ακόμα ένα ποσοστό 15% πέρα από την κατοχή παιδικής πορνογραφίας είχε επιχειρήσει την σεξουαλική παρενόχληση μέσω του διαδικτύου σε μυστικούς αστυνομικούς που παρουσιάζονταν ως ανήλικοι!!!
- 9. Το 39% των συλληφθέντων που γνώρισαν τα θύματά τους στο διαδίκτυο και το 43% που επιχειρήσαν να παρενοχλήσουν μέσω του διαδικτύου μυστικούς αστυνομικούς είχαν υποπέσει σε διπλά αδικήματα.
- 10. Όλοι οι συλληφθέντες (96%) αποδέχθηκαν την ενοχή τους ή καταδικάστηκαν και 59% φυλακίστηκαν.

Janis Wolak, David Finkelhor, and Kimberly J. Mitchell: Child-Pornography Possessors Arrested in Internet-Related Crimes: Findings From the *National Juvenile Online Victimization Study 2005*

Αιτιολογία: Γνωσιακές παράμετροι

- Οι διαφορές των παραβατών για σεξουαλικά αδικήματα σε ό,τι αφορά στην εναισθησία, τις κοινωνικές δεξιότητες, και την γνωσιακές διεργασίες έχουν βρεθεί στο επίκεντρο της έρευνας και της θεραπείας (Covell and Scalora, 2002; Geer et al., 2000).
- Στρεβλώσεις στον τρόπο αντίληψης του σεξ από αυτούς τους ανθρώπους πιστεύεται πως αντανακλούν συμπεριφορές και πεποιθήσεις που χρησιμοποιούνται για την άρνηση, την σμίκρυνση/ ελαχιστοποίηση και την εκλογίκευση της συμπεριφοράς, που σχετίζονται με το υποκείμενο σύστημα ιδεών που παίζει ρόλο στην ευόδωση και διατήρηση της σεξουαλικής παράβασης (Murphy, 1990).

Μια τυπολογία των παιδοφίλων στο internet

Τύπος εμπλοκής:

- **Ο Ξεφυλλιστής (Browser)**
- **Η Ιδιωτική φαντασία (Private fantasy)**
- **Το Αλιευτικό πλοιάριο (Trawler)**
- **Ο μη ασφαλής συλλέκτης (Non-secure collector)**
- **Ο ασφαλής συλλέκτης (Secure collector)**
- **Ο σε απευθείας σύνδεση groomer (on line)**
- **Ο Φυσικός χρήστης (Physical abuser)**
- **Ο Παραγωγός (Producer)**
- **Ο Διανομέας (Distributor)**

Παρέμβαση: Ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις γνωσιακού-συμπεριφοριστικού τύπου

- θεωρούν πως ο παραβάτης έχει πεποιθήσεις, συμπεριφορές και προσδοκίες που διαμόρφωσαν την σεξουαλική παραβατική συμπεριφορά του, και πως η σεξουαλική συμπεριφορά δεν είναι εύκολα προσαρμόσιμη, περιλαμβάνει λάθη στην σκέψη, σεξουαλική απόκλιση, γνωσιακές στρεβλώσεις, διαπροσωπικές και κοινωνικές συμπεριφορές.
- Ψυχοεκπαιδευτικές εφαρμογές διδάσκονται από τον θεραπευτή που συχνά χρησιμοποιεί workbooks και εργασίες για το σπίτι. Αυτές οι εφαρμογές είναι διδακτικές εμπειρίες στις οποίες διατίθενται πληροφορίες
- για την σεξουαλικότητα,
- την σεξουαλική παρεκτροπή,
- τις γνωσιακές στρεβλώσεις,
- τις διαπροσωπικές και κοινωνικές συμπεριφορές,
- τις στρατηγικές για την αντιμετώπιση των επιθετικών και σεξουαλικών ενστίκτων, καθώς και για την διαχείριση του θυμού.

(Becker and Hunter, 1997; Green, 1988; Eldridge and Wyre, 1998).

ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- *Αύξηση της Ευαισθησίας(αύξηση κινήτρου)*
- Διαλεύκανση αξιών
- Διαχείριση θυμού
- Εκπαίδευση στη διεκδικητικότητα
- Εκπαίδευση στις κοινωνικές δεξιότητες
- Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση
- Τεχνικές Διαχείρισης του Άγχους/ Τεχνικές Χαλάρωσης
- Τεχνικές αντιμετώπισης και μείωσης της ανησυχίας και της θλίψης μέσα από ομαδικό πλαίσιο
- Αυτοβιογραφική ενημερότητα
- Καλυμμένη Ευαισθητοποίηση
- Υποβοηθούμενη καλυμμένη Ευαισθητοποίηση
- Θεραπεία αποστροφής
- Νοητική Ευαισθητοποίηση – απευαισθητοποίηση στην φαντασία
- Τεχνικές κορεσμού

Πρόληψη Υποτροπής

- Στόχος της πρόληψης υποτροπής είναι να δώσει την δυνατότητα στους παραβάτες να θέσουν υπό έλεγχο την σεξουαλική ζωή τους μέσα από την γνωσιακή ερμηνεία των προηγηθέντων της ανάρμοστης σεξουαλικής συμπεριφοράς και μέσα από την ανάπτυξη στρατηγικών αντιμετώπισης - *coping strategies*- μέσω των οποίων θα διακοπεί ο φαύλος κύκλος που οδηγεί στην παραβατική συμπεριφορά.
- Η στρατηγική της ψυχοθεραπευτικής παρέμβασης υποθέτει πως τα σεξουαλικά αδικήματα είναι προϊόντα που πυροδοτούνται από τις συνθήκες του περιβάλλοντος και μία σειρά από συναισθηματικών και γνωσιακών πρόδρομων καταστάσεων του ατόμου. Κάποιες από τις συναισθηματικές καταστάσεις που βρέθηκαν πως πυροδοτούν τέτοιους είδους συμπεριφορές είναι η ανία, κοινωνική ή σεξουαλική στενοχώρια/ αμηχανία, θυμός, φόβος απόρριψης, και συναισθηματικό μούδιασμα αρνητικές διαθέσεις και οι συγκρούσεις όπως ο θυμός, η ταπείνωση, και η μοναξιά.

Πως μπορεί να υπάρχει πρόληψη σε ό,τι αφορά την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική κακοποίηση I;

Έμφαση στις καλές σχέσεις γονέα-παιδιού (που βοηθάει τα παιδιά να νιώθουν καλά με τον εαυτό τους και να εμπιστεύονται τους γονείς τους πως νοιάζονται για αυτά).

Θα πρέπει να επιδιώκεται η καλή επικοινωνία μεταξύ τους, που ενέχει την άνετη έκφραση των συναισθημάτων αλλά και το να εισακούεται ειλικρινά το τι λέγεται από το παιδί.

Ο άνθρωπος που προβαίνει σε σεξουαλικά αδικήματα κατά την περιγραφή των Hammel-Zabin (2003) πετυχαίνει να έρθει σε επαφή με τα παιδιά γιατί έχει κατορθώσει να τελειοποιήσει την μέθοδο επικοινωνίας του με αυτά. Διαλέγει παιδιά που νιώθουν ανήμπορα στο σπίτι τους και έχουν ανάγκη από κάποιον που πραγματικά θα ακούσει αυτά που αισθάνονται.

Πως μπορεί να υπάρχει πρόληψη σε ό,τι αφορά την προστασία των παιδιών από την σεξουαλική κακοποίηση ΙΙ;

Εκπαίδευση γονέων ώστε:

- ι) τα παιδιά πρέπει να νιώθουν άνετα ώστε να μπορούν να αποκαλύπτουν τα πάντα στους γονείς ακόμα και όταν πρόκειται για ανήθικες προτάσεις από μέλη της οικογένειας ή φίλους.
- ιι) Θα πρέπει τα παιδιά να βοηθηθούν στην αντίληψη της διάκρισης μεταξύ του μυστικού που τους προτείνεται από κάποιον και του μυστικού που θέλουν τα ίδια να κρατήσουν για τον εαυτό τους. Θα πρέπει να μάθουν να το λένε στους γονείς αν κάποιος φίλος, συγγενής ή και φίλος της οικογένειας προτείνει στα παιδιά να μην πουν κάτι που έχει γίνει.
- ιιι) όσο μεγαλώνουν τα παιδιά θα πρέπει να μαθαίνουν να εμπιστεύονται τα συναισθήματά τους και να αναφέρουν οτιδήποτε διαισθάνονται πως δεν είναι εντάξει.

Έτσι, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των παιδιών και μαθαίνοντάς τα να αναφέρουν οτιδήποτε ανεπιθύμητο τους συμβαίνει μπορούμε να αποφύγουμε επεισόδια σεξουαλικής παρενόχλησης και κακοποίησης μέσω του διαδικτύου.